

תיקוני עירובין

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירובין
בארץ הקודש
054-84-833-20

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 365
סיון תשפ"ג

מון שליט"א הוסיף ואמר שלעורר על עירוב כשר כראוי הוא דבר שצריך לפרוץ לכל מקום, ולא להימנע ממי שלא יודע על החשיבות לעורר אותם.

מון הגרי"צ בראגמן שליט"א בחשיבות העירוב

וסיפר שהגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל שבא לעורר על שמירת השבת, ומישהו טען מה אתה נכנס לעניינים הפרטיים שלי. ענה לו הגרי"ח זצ"ל שכתוב בגמ' שבמקום שאין שמירת שבת אש אוכלתו, וכשח'ו פורצת שריפה מגיעים מכבי האש ופורצים לדירות כדי לכבות את השריפה, ואי אפשר להגיד להם אל תיכנסו לדירה הפרטית שלי, כי כשיש אש שורפת, נכנסים לכל מקום כדי לכבות אותה.

כך כשיש מקום שלא שומרים שבת כראוי, נכנסים בלי לשאול כדי לעורר אותם לשמור שבת. אם יש אנשים שלא יודעים את החשיבות והזהירות בטלטול במקום שאין עירוב טוב, צריך לעורר אותם בלי לחוס על שום דבר, זה אש שורפת!

נפלה עטרת ראשינו מון רה"י הגרי"ג אדלשטיין זצוק"ל
גדולה אבידתינו בהסתלקותו של מון רשכבה"ג ראש הישיבה הגאון רבי גרשון אדלשטיין זצוק"ל, אשר העמיד דורות של תלמידים, ראשי ישיבות וכוללים, עם עשרות אלפי תלמידים, השוקדים על התורה יומם ולילה, כל אחד בדרך לימודו. גדלותו של מון אינה נמדדת בדבר מסוים, אלא מכלול של האדם השלם.

בשנים האחרונות זכינו כמה פעמים לעשות עירוב מיוחד בשביל מון רה"י, כאשר היה זקוק להגיע בימים נוראים להיכל הישיבה, והדרך היתה קשה לו, ולקחו אותו בכסא גלגלים, ובתקופת הקורונה שכזכור עשו למון "קפסולה ניידת", כמין חדר מניילון על גלגלים, כדי שיעבור מהבית לישיבה עם בידוד מכל הקהל המסתופף, והיו צריכים להוליך את הקפסולה ברחוב, ביקש מון שיעשו עירוב מיוחד רק לקטע הזה ברחוב ראב"ד, כדי שגם מה שאחרים מטלטלים אותו יהיה בצורה מהודרת, ולא סתם לסמוך על מה שיש.

ולמדנו מכך על החשיבות של הקפדה על עירוב טוב, גם כשנותנים לאחרים לטלטל, וגם בעיר חרדית. ק"ו כשמשפחות נוסעות לכל מיני מקומות פחות חזקים, ישוברים דתיים או מעורבים, ושם העירוב ירוד מאוד, אם בכלל כשר, בודאי צריך להימנע מלטלטל, ואף לגבי לתת לאחרים לטלטל צריך לדעת שגם זה לא תמיד מותר.

דאגתו של מון בימיו האחרונים לברכה שבירך על העירוב

דבר מיוחד מאוד ראינו אצלו גם בשבוע האחרון בחייו, כאשר בליל חג השבועות הוצרך להגיע אל בית החולים עקב מצבו המסוכן, ובבוקר פנה לסובבים אותו ואמר להם שיש לו בעיה עם העירוב תבשילין שעשה, כיון שבירך עליו על דעת להכין משהו לשבת, וכעת שאינו בבית יוצא שהוא לא יכין דבר לשבת, ומי שאינו מכין לשבת אסור לו לברך [כמ"ש בכף החיים, וכדמוכח מהמשנ"ב שדן לגבי מי שרק מדליק נר אולי אינו מברך על העירוב]. מיד דאגו שיביאו לו סיר עם מרק, והוא יערב בו ויניחו את המרק על האש בשליחותו לצורך שבת. ובה נחה דעתו של מון רה"י.

[ויש לדון האם ככה"ג אם לא היה מבשל נמצאת ברכתו לבטלה, שהרי כשעשה את העירוב זה היה על מנת לבשל, והרי היה מעשה המתיר בשעתו. וכיוצא בזה יש לדון במי שהניח עירוב תחומין בדרך על מנת ללכת מחוץ לתחום, ולבסוף נשאר בעירו, האם הברכה לבטלה. וכידוע שיש נידון כזה גם במי שנטל ידיו לאכילת פת ולבסוף נמלך ולא אכל, שאינו נידון כברכה לבטלה ע"פ הריטב"א, ואכמ"ל. ומי"מ לגבי עירוב חצרות משמע שעצם ההיתר הוא מצוה ולא רק אם משתמש בו, וכן מצינו גם בגמ' שמצוה לעשות עירוב גם למי שאינו מטלטל מחשש שמא אחרים יוציאו ויטלטלו, ומבואר שאפילו שלא ידוע שבאמת ישתמשו בעירוב מצוה לעשותו, ומשמע שגם יכרך עליו. ויש לחקור טובא בחילוקים שבין סוגי התקנות בארבעת סוגי העירובים, עירוב חצרות, שיתופי מבואות, עירוב תחומין, ועירובי תבשילין. וצ"ע.]

רואים מזה כמה דקדוק בהלכה היה לו, שאפילו במצב כזה ובגיל כזה, היה מון עירני לקיום ההלכה אפילו בדבר שאנשים לא היו חושבים עליו, לשים לב לדין הברכה שבירך אתמול, ק"ו בדבר שיודעים עליו, בהלכות שאנו זוכרים שישנם, כמה יש להקפיד לקיימם בדקדוק כהלכה.

מון הגרי"צ בראגמן שליט"א, כשייש אש פורצים כדי לעצור אותה

בשבוע זה נכנסנו יחד עם מורנו הגרי"א דינר שליט"א, למון הגאון רבי מאיר צבי בראגמן שליט"א, חבר מועצה"ת, ה' יאריך ימיו בבראות הצגנו למון את הפעילות המתרחבת של מוקד העירוב, בפרט כעת לקראת "שבת עירובין" שימסרו דרשות ברחבי הארץ לעורר על הזהירות בטלטול כשנוסעים למקומות שונים, וכן עוד מגוון כנסים וסיעורים שיתקיימו א"ה בשבועות הקרובים. ומון אמר שאין צורך לספר על כך, הוא מכיר את הדברים מקרוב, מכיר את הפעילות ואת הצורך הגדול לתקן את הדברים, הרי כל שבוע אתם מעוררים על כך בעלונים תיקוני עירובין, ובודאי זה חשוב מאוד.

השנה כולם יודעים

מה זה עירוב?!

לקראת ימי הקיץ וימי הנופש הבעל"ט
לאור מצב העירובים בישובים שהציבור נוסע אליהם
שדרושים תיקונים רבים, ורק מעט נמצאים ברמה כשרה באמת
והציבור אינו יודע, ומברר ברגע האחרון,
והדברים מגיעים עד כדי חילול שבת רח"ל

נתאסף כולנו, כל אחד במקומו, לשמוע ללמוד וללמד
את הלכות העירובים האקטואליים בזמנינו

בשבוע "פרשת שלח - פרשת המקושש"

אנו פונים בזאת לכל מי שביכלתו שיארגן וימסור שיעור,
או יכניס את הנושא בתוך שיעור קבוע שיש לו
ויתאמץ עכשיו להיות יחד איתנו במערכה הגדולה,
לזכות את הרבים בידיעת ההלכה וקיום שמירת שבת
ויזכה לברכה המזהירים על השבת - בניס תלמידי חכמים

לאחר שקבעת זמן ומקום לשיעור, נא לעדכן אותנו במייל או בטלפון,
ובעז"ה נפרסם מודעות על השיעורים שיתקבלו במערכת.

כל אחד זוכה לעצמו ולדורותיו

זיכוי הרבים עם הרבצת תורה בקלות!!!

מתן שכרה בצידה

בין כל מי שימסור שיעור ויעדכן מראש במערכת של מוקד העירוב

תיערך הגרלה על מילגה בסך 500 ₪

עידכונים במייל או בטלפון הראשי 05484-83320 שלוחה 6

האם הטלטול לאדם שהושב שיש עירוב נחשב "מתעסק"

מורנו הגרי"א דינר שליט"א שאל את מון הגרי"צ שליט"א האם מי שמטלטל במקומות אלו מחמת שסבור שיש עירוב, נחשב "מתעסק" שהוא פטור ממלאכה דאורייתא. מון שליט"א אמר שזו שאלה ידועה ויש כמה ביאורים על כך, אבל מדברי הגמ' נראה לומר שאינו מתעסק, שהרי רב ושמואל אומרים שתינוק שנשבה לבין העכו"ם חייב חטאת, והשאלה

דבר שלישי י"ל להתיר בצורה שהחוט עובר לאורך המכונית, כמו במקרה זה, ולא על רוחב המכונית, ביארנו בשיעורי העירובין שהצד הקידמי של מכונית אינו מחיצה, למרות שהמכונית בסה"כ גבוהה י" טפחים, כיון שיש כמו מדרגה באמצע המחיצה, מחמת שמכסה המנוע הוא בצורה מאוזנת [דהיינו פחות משיעור תל המתלקט], והמדרגה מחלקת בין שני חלקי המחיצה, ואין י" טפחים ברצף, כמו שכתב הרמ"א (סי' שני"ח ס"ב) במחיצת קרפף שמבטלה ע"י ערימת חול עם מדרגה ברוחב ד' טפחים. וכן בצד האחורי, יש מכוניות שגם בצד האחורי יש מדרגה מחמת שהדלת אינה זקופה, וגם אם הדלת זקופה מצוי שיש תחת המכונית חלל ג' טפחים, וא"כ המכונית היא מחיצה תלויה ואינה מחיצה. [כאן המכונית הישנה היתה ללא אויר בגלגלים וממילא לא היה חלל תחתיה, אבל היה את המדרגה גם מאחורה שהיא פוסלת אותה ממחיצה].

כמה חלקים במכונית אינם מחיצה כשרה

ובדרך אגב למדנו שיש כמה אופנים שהמכונית אינה מחיצה כשרה. א. יש חלקים שאינם גבוהים י" טפחים, כגון הצדדים של המכונית בחלק הקידמי והאחורי. ב. בצד הקידמי ממש אי אפשר לצרף את החלק התחתון עם השימשה, כי יש מדרגה רחבה ד' טפחים במכסה המנוע שהוא לא משופע מספיק [שיעור תל המתלקט]. ויש מכוניות שהבעיה הזו קיימת גם בחלק האחורי. ד. יש צדדים שהמכונית גבוהה ג' טפחים והיא מחיצה תלויה, כגון בצד האחורי, ויש מכוניות שגם בשאר הצדדים. ד. אם החלון פתוח או שהשמשות מנופצות, ג"כ חסר בשיעור מחיצה. ה. יש להוסיף שההיתר של עומד מרובה על הפרוץ, הוא בעייתי מאוד במכונית, בעיקר מחמת שצריך שיהיה מכוון זה כנגד זה, ואכמ"ל.

מכונית ותחתיה אבנים וקרישים, לפניו נטשה ופח

לכן כדי להשתמש במכונית למחיצה, צריך להוסיף כל מיני דברים. קיבלנו תמונה מאדם שהתארח באיזה מקום והשתמש במכונית ובאמת השלים הרבה דברים, ראה בתמונה המצורפת, בצד האחורי הוסיף אבנים תחת קצה המכונית. ובצד של הדלתות ג"כ הניח קרישים תחת שפת המכונית. בקצה הקידמי לפני שמחיל מכסה המנוע, העמיד משטח להשלים את הגובה. וגם בצד האחורי העמיד פח אשפה להמשיך ממנו את המחיצה. אכן כדי לעשות עירוב כשר באמת, יש צורך להשקיע.

גלגל גדול של צינורות השקיה תחת צוה"פ

בבדיקות שנעשו בעירובים בתקופה זו, התעוררה שאלה דומה לענין הנ"ל בצורת הפתח אחת היה מונח תחתיה גלגל גדול של צינורות השקיה, במצב שלא עתידים לפנות אותו לזמן ארוך. והנה יש כמה אפשרויות שלגלגל אין דין מחיצה כלל ואז אין שאלה בכלל, כגון אם החוט עובר לאורך החלל שבאמצע, או על הקצה המעוגל שגבוהים ג' טפחים מהקרקע, אבל במקרה זה החוט עבר על הדופן של הגלגל במקום שהוא מונח בקרקע שנחשב מחיצה. האברך שהצטרף לראות את הבדיקה טען שיש בזה ענין של מחיצה תחת צורת הפתח, שמקפידים על כך בעירובים השכונתיים, א"כ ראוי לדחוף את הגלגל הצידה.

גלגל ענק של צינורות השקיה דווקא תחת החוט

אבל הבדוק אמר לו שאין בזה בעיה, כיון שבדבר שזורתו ככלי ומונח באקראי, ודאי שנידון כדבר זמני, גם אם עומד לתקופה יותר ארוכה. אלו דברים שאין להם שיעור ברור, ועייני.

התמודדות עם עבודות שפוגעות בעירובים

בין העבודות בתחזוקת העירובים, אנו צריכים להתמודד גם עבודות שידרוג הכבישים והמדרכות שהעיריה עושה. יש מקומות שאפשר לתאם עם עובדי העיריה, אבל בהרבה מקומות זה מסובך, והתיקונים לא כ"כ גדולים, ועדיף לתקן בשקט בכל מקרה לאחראים על העירובים יש הרבה עבודה. בתקופה זו מחליפים את לוחות המודעות בעיר בני ברק, וכבר באמצע השבוע זרמו למוקד הודעות מאנשים שראו שכמעט הורדו את העמוד של העירוב. לפני שבת הגענו למקום, חייקנו את העמוד והחזרנו את הלחי, והכל עד לעבודה הבאה. זה חלקם של העוסקים במצוה שבבילנו. נעמוד לימינם לתומכם בכל דרך, ושיזכו לברכה בכל מעשי ידיהם.

תיקון עמודי העירוב לאחר עבודות העיריה

הרי הוא בגדר אנוס. ויש כמה תשובות בזה, אבל אחד הפירושים הוא, שאם הוא היה מבקש את האמת, הוא היה מגיע אליה, לדעת שהוא יהודי וליהודי יש מצוות, וצריך לקיים אותם. כל מי שמבקש האמת יגיע לזה, ה' יעזור לו לדעת את זה, ממילא יש עליו תביעה, הוא לא אונס הוא חייב חטאת כשוגג. בדברים האלה אדם צריך לברר, אדם צריך ללמוד ולבקש האמת, לא סתם לשמוע שיש עירוב בלי שום הסמכה ולחשוב שהוא מתעסק, הוא לא בירר נכון, הוא לא ביקש את האמת. **כל אדם חייב לברר שיש כשרות טובה, שנאמת ראוי לסמוך עליה, ואם זה לא מספיק טוב שלא יטלטל, הוא היה צריך לברר את זה!**

השיעורים והידיעה בעירובין בזמנינו מפחיתה את התביעה

מורנו הגרי"א דינר שליט"א הוסיף ושאל, בכל זאת הרי יש שינוי במעשה שלו, שאם הרחוב הוא רשות היחיד, א"כ לקיחות החפץ לרחוב היא כמו להזיז בתוך הבית, וכעת שהרחוב ללא עירוב זה הוצאה מהבית, א"כ זה מוגדר מתעסק. אבל מרן שליט"א השיב שבדבר כזה יש עליו תביעה, היה לך לברר! לאור דברי מרן, התעוררנו להבין שהזכות לעורר את הציבור לדעת מהו עירוב, להבין מה הוא פועל, איך יוצרים "רשות היחיד", ובמה שונה עירוב קרוע או פסול מעירוב טוב, שזו מציאות אחרת של המקום, אולי יש בזה עצמו תועלת הלכתית למי שח"ו נכשל מחוסר בירור נכון. כי אילו לא היה יודע או לא היה מברר כלל, היה עליו טענה שהיה צריך לברר ואינו יכול לטעון שחשתי שזה אחרת, ואם לא היה יודע איך העירוב פועל ויוצר ר"ח, לא היתה לו חשיבה של מציאות אחרת על הרחוב. אבל כעת שהוא יקרא בעלונים וישתתף בשיעורים וידע את ההלכות, א"כ כאשר כן בירר ובכל זאת לא היה טוב ח"ו, יהיה לו דין מתעסק, שלא עבר באיסור דאורייתא. א"כ זה מציל את הרבים מחומרת המכשול.

אבל יש לציין שכאמור יש עוד שיטות בגדר מתעסק בזה, וכתבנו ע"ז במק"א (בסוף חוברת "פתח העירוב" / דיני מומר), ונביא כאן רק את דברי מרן רה"י הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל, שהשינוי בין עירוב טוב לעירוב קרוע אינו מוגדר מציאות אחרת, אלא דין אחר, אם הרחוב הוא דין רשות הרבים, או דין רשות היחיד. ואינו דומה להתכוון לחתוך את התלוש וחתך את המחובר, שזה מעשה אחר בעצם החיתוך, או שהוא עוקר דבר מגידולו או מפצל דבר תלוש, לכן שם זה נחשב מתעסק. משא"כ בטלטול, מצד המעשה של האדם זה אותו מעשה, יש לו כוונה להעביר מהבית לרחוב, ומה שהוא סבור שהחוט שלם ובמציאות הוא קרוע, זה לא שינוי במעשה שעושה, רק בדין של המעשה, לכן בזה אין הגדרת מתעסק, אלא שוגג שיש בו חטאת. וניתן ל"ח לפלפל בזה טובא.

מכונית שבורה ונטושה ועומדת תחת אורך החוט

בתקופה האחרונה מוקד העירוב עשה תיקוני עירובים בכמה מתחמים של ישיבות לאחר שאברכים יקרים עוררו אותם לשים לב לבעיות שיש בעירוב של המתחם. במקומות אלו המתחם היה מחוץ לעירוב העירוני, והתיקון שבהם הוא קריטי להצלחת המשתמשים מחילול שבת.

באחד מהמתחמים שהיינו בשבוע האחרון, היה צריך לעשות צוה"פ שעוברת על מכונית הרוסה ונטושה, שנראה שעומדת כבר זמן רב, והתעוררה שאלה שהמכונית מקלקלת את צוה"פ, כיון שהיא מחיצה, ואולי אפילו רשות ממש, והיא מחלקת את הפתח ופוסלת אותו. אחד מהאברכים שהיו בשעת עשיית התיקון התפלל איך עושים את צוה"פ בצורה כזו, ולא מקפידים שלא יעבור על המכונית.

צוה"פ על מכונית נטושה וחלונות מנופצים

השבנו לו שבמקרה זה יש שני טעמים להתיר, דבר ראשון באמת כבר שאלנו את בעל המתחם האם המכונית אמורה להישאר שם לזמן ארוך, והוא אמר שעתידיים להוציא אותה. וא"כ הרי זה כדבר זמני שאינו פוסל אף אם הוא מחיצה או רשות המחזקת ארבעים סאה, וכמו שלא חוששים למכונית שחונה בכביש תחת צוה"פ מחמת שהיא דבר זמני, כך גם במכונית זו, [והסברא ביארנו במק"א, שבדבר זמני ההגדרה שלו שאינו קובע צורה למקום, אלא כמונח בתוך המקום, לכן אינו מחלק את הפתח אלא הוא מונח בתוך הפתח]. אבל במקרה כזה יש להסתפק באופן שהיא כבר עומדת זמן רב, יתכן שכבר נחשבת קבועה, וכעת לא מספיק לחשוב עליה לפנותה, עד שיעשה מעשה או שיהיה עכ"פ זמן ברור. וצ"ע.

כמה אופנים שהמכונית אינה מחיצה רק עם השלמה

דבר שני ש"ל במקרה זה להתיר, כיון שאם נתבונן נשים לב שכאן המכונית אינה מחיצה, כיון שהשמשות של החלונות שבורות, והרי החור שבחלון השבור הוא יותר מג' טפחים שאין בו לבדו, א"כ אין גובה י" טפחים עד תחילת החלון, ואינה מחיצה כלל.